

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Concionum R.P. Ludovici Bourdaloue è Societate Jesu, in
quadragessimam. Tomus ...**

Bourdaloue, Louis

Augustae Vindel. & Dilingae, 1715

In Feriâ IV. primæ hebdomadæ: De Religione Christianâ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-69027](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-69027)

XIV

IN FERIA
QUARTA
PRIORIS HEBDOMADÆ
CONCIO.

DE CHRISTIANA RELIGIONE.

Responderunt JESU quidam de scribis & Phariseis, dicentes: magister, volumus à te signum videre. Qui respondens, ait illis: generatio mala & adultera signum quærit, & signum non dabitur ei nisi signum Jonæ Prophetæ. *Matth. 12.*

REGINA CHRISTIANISSIMA,

Curiositas ut postulent à Christo Pharisei, curiositas impellit eaque arrogans, captiosa, ac maligna. Curiositas arrogans, cum enim illos in preces humiles par sit descendere, atque ita signum quod poscunt, tanquam beneficium eblandiri, quasi satis sit ad impetrandum, illud velle, pro jure suo quodamdam,

dam, velut debitum imperare atque exigere videntur. *Magister volumus.* Curiositas captiosa; haud alio si quidem consilio, Evangelistâ teste, ad eam petitionem aggrediuntur Christum Servatorem, quàm ut ejus potentiam periclitentur, & dolis varè adhibitis circumveniant. *Tentantes eum, Luc. 11, signum de celo quarebant.* Curiositas maligna, cum veteratores illi id unum spectent, ut exitium Christo moliantur, certi vel ipsa miracula quæ patrat, vertere in ipsum, seu crimina totidem, quibus & usi tandem sunt ad eum calumniandum & opprimendum. Hinc enim Christus, dum respondet ad quæsitâ, zelum illis non cælestis sapientiæ solum, sed & sanctæ indignationis plenum ostendit. Hinc eorum curiositati non aliter satisfacit, quàm ut unâ exprobet incredulitatem; *generationem malam vocans & adulteram.* Hinc denique ad divinum eos citat tribunal, probè intelligens, signum ab eo, sed frustra, assignandum, eò duntaxat valiturum ut eorum improbitatem coarquat atque malitiam. *Viri Ninivita surgent in judicio adversus generationem istam.*

Habetis in his quæ dixi, christiani Auditores, Evangelicæ lectionis summam, & in Pharisæorum exemplo, quæ nos inter & Deum fieri solent. Miracula poscimus, queis fidei nostræ imbecillitas firmetur. Vo-
tis

tis vel nunc nostris indulget Deus : offerre
 optata ; sed nos illa non movent, fructumve
 ullum afferunt : & eorum abusu perseve-
 rantia nostra in peccatis eò aggravescit ma-
 gis, quò est magis voluntaria : ex nostrà
 quando perversitate morùmque corrupte-
 là, ut & obstinata olim Pharisaorum mali-
 tia, fuit illa tanquam è pestifero fonte. At-
 que hoc ipsum est quod divinus Magister in
 illis Judæis, si superis placet, robustioris
 animi sapientibus damnat, damnabitque in
 nobis ipsis, in eorum infidelitatem delabi
 si contingat. Scitum est illud Tertulliani
 pronuntiatum, quod & christiana profes-
 sionis formam ac veluti characterem pror-
 sus exprimit : nimirum post Christi adven-
 tum supervacaneam, certè non utilem no-
 bis deinceps, multò minus necessariam,
 curiositatem esse. Quoniam Evangelio pro-
 mulgato, nihil nobis jam restat nisi ut cre-
 damus, ut rationem nostram suavissimo fi-
 dei jugo submittamus. *Nobis curiositate
 opus non est post Christum, nec inquisitione
 post Evangelium.* Ita ille. Ausus ego Ter-
 tulliani sententiam augere, addo, si fas sit
 nobis christianis inquirere denuò in fidem
 & fidei nostræ mysteria, eadèmq; pro jure
 nostro scrutari, Christum & ejus Evange-
 lium suppeditaturum nobis unde non con-
 vincatur mens nostra solùm, sed & curiosi-
 tas assatim nostra satiatur. Quid ita? quo-
 nam

niam Christus in suâ personâ miracula nobis exhibuit tam splendida tamque aperta, nemo ut iis, si modò mente sit aliquâ præditus, obsistat. Quibus si non afficimur, tribuendum hoc naturæ nostræ pravitati, quæ criminosa nobis futura est apud Deum & satis superque erit ad iudicii ipsius severitatem omnem in nos actendam. Gravissimam hanc materiam tractaturus hodiernâ die, Regina christianissima, possumne commodius operam in eo meam præstare, quam coram majestate tuâ, cujus sensus & exempla his auditoribus meis, rei, quam probare aggredior, aperta totidem & manifesta esse debent argumenta. Ecquod enim mirabilius à christiana Religione perfici opus potest, quam si mediâ in Aula, in ipsoque aded regali solio, ad sanctimoniam non vulgarem Regiam promoveat longè maximam, & vel ex eo uno, nonne meritò colligere nos oportet, Religionem hanc non fortunæ, non casui, non hominum industriæ, sed omnipotenti Deo esse necessariò tribuendam? Faxit idem ille Deus, Auditores christiani, ut tale ac tantum miraculum in testimonium contra nos olim non cedat. At, non possim ego minari idem vobis quod Christus omnibus universim, cum Regiam proponit ad exemplum. *Regina surget in* *Matth. 23.*
judicio. Agebat Christus Servator de Regi-

na profanis superstitionibus implicita; ego de eâ loquor, quæ christianam Religionem, per quàm Religiosè proficitur. Illa plagæ australis Regina, ob id unum commendatur tam impensè, quòd Regni procul egressa finibus, mortalitum sapientissimum auscultaverit. Sedenim præterquam quòd Christi ipsius sapientiam ac sermonem excipis, Regina christianissima; quid non hoc loco dicendum suppetat, de fidei tuæ integritate, de divinæ gloriæ studio, quo flagras, de tuâ in gallicum populum pietate, de vigili & sollicita tuâ in egenos charitate, de feruidis illis longisque precationibus, quas partim in templo, partim in sanctiote tuo conclavi fundere ad Deum non cessas; de tot, tamquæ piis functionibus, quæ vitæ tempora tam pulchrè distinguunt, nec minori nobis sunt admirationi quàm fructuoso ad pietatè exemplo: at tamen non ea es, Regina christianissima, quæ à me debitas hodie virtuti tuæ laudes, sed pia ac salutaria vivendi præcepta expectes; quapropter pietatè tuam planè regiam quæ possim ut juvem, ad sancti spiritus opem & auxilia necessarià per eam impetranda, Beatam Virginem suppliciter saluto. *Ave Maria.*

PARS I.

NON abs re Pharisæi, quod hoierna significat Evangelij lectio, cum Christum pet-

pernoscere studerent, quamquam haud
fatis sincerè, prodigium, cuius auctor ipse
& opifex esset, ab eo poposcerunt. *Ma-*
gister volumus à te signum videre. Faten-
dum enim, inquit Augustinus, prodigio-
rum genera esse duo; alia, quæ à Deo,
alia, quæ ab hominibus proficiuntur.
Alia, quæ admirationem movent, quo-
niam insignia sunt immensæ Dei potestatis
testimonia. Alia, quæ id habent, meri-
tum ut injiciant horrorem & odium sui, quo-
niam tristes sunt humanæ perversitatis ac
malitiæ fructus. Illa, quæ reveremur, &
miracula vocamus. Hæc, quæ habemus
in monstris. *Volumus à te signum videre,*
inquitunt Christo Pharisei. Quid agit Chri-
stus? accipite. In eo consistit concionis
huius summa. Ex his prodigiis ita bifariam
distributis, ostendit unum, quod à Deo
solo patrari potuit, & omnes veri miraculi
numeros habuit; fidem dico Ninivitarum,
quos Jonæ sermo, vitiorum omnium col-
lue abstractos, reduxit in viam. Aliud
simul objicit prodigium longè discrepans
& ab iis solis profectum, eorum videlicet
infidelitatem. Igitur ut nos in Phariseis il-
lis morèsque nostros recognoscamus, chri-
stiani Auditores, satis est accommodemus
nobis ipsi duplex illud prodigiorum genus;
factâ statûs illorum contentione cum nostro,
fateri cogemur non minùs convenire in nos
Christi

Christi reprehensionem, quàm in falsos illos priter legis Doctores. Nos, quo sensu Christus intelligit, in *pravâ & adulterâ* progenie æque atque illos fortasse censendos; pari denique ratione ad formidolosum illud iudicium vocari nos posse, ad quod eisdem his verbis arcessit. *Viri Ninivita surgent in iudicio cum generatione istâ.* Contendo enim, & verbis duobus partionem concionis complector, hanc, quæ percipite; contendo, Christum in Religione sua constituendâ, miraculum exhibuisse nobis multò clarius & insignius, quàm sit Ninive conversa ad Deum; Evangelicæ videlicet legis propagationem, quod fidei miraculum appello. Hoc primum; contendo, huic miraculo quotidie à nobis oppositum infidelitatis prodigium, infidelitatis, inquam, magis monstrosæ, magisque damnandæ, quàm sit ipsa Pharisaorum infidelitas; hoc alterum erit concionis caput. Iterum dico, duplex prodigii genus, illud, quod naturæ vires superat, & est divinum; universus nempe terrarum orbis vitiis & erroribus suis, per Evangelii publicationem, levatus. Hoc, plus satis naturale atque humanum, at prodigii genus quoddam, infidelitas videlicet nostra. Geminis illis nominibus ac titulis contra nos utetur in iudicio suo Deus, ni nosmetipsos mature iudicando, occurrere illi studemus. Mi-

faci-

taçulũm fidei, quod videndum nobis & oculis nostris assidue veluti contrectandum, objicitur. Infidelitatis prodigium, quod non satis cavemus, quod vultu tegimus ac velamus sedulo, nec sinimus foras emine-
re. Miraculum fidei, quò salutaris pudor nobis imponetur; christianæ Religionis excellentiam ac nobilitatem demonstrando; infidelitatis prodigium, quod, ni cavetis, posteaquam innocentia vestra fuerit labes, æternæ reprobationis est materia fortassis ac seges futura. Est utrumque illud caput attentione vestrà singulari dignum.

Ut ad Christi sententiam excutiendam statim accedam, remque gravissimam, quam explanandam suscepi, suis quasi ponderibus ac momenti examinem, ritè cognosci debet prodigium illud, quod in mundi conversione & christianæ Religionis constitutione positum esse dixi, & post Hieronymum, fidei miraculum appello. Ac quotiani minimè dubium est, quin miraculum illud sit unum è gravissimis argumentis quo Deus contra nos utetur, si nos in reprobis esse contingat, formam illius aliquam habere nos oportet, ad accertimos Religionis sensus in animis nostris exsuscitandos; scio materiam hanc grandem: & esse prorsus supra mortalium omnium captum, Quapropter simplice ac nudâ Chrysostomi ex-

R. P. Bourd. Quadrages. S. posi.

positione, quæ in Homiliâ quadam ipsius
 exstat, harere nos oportet. Remastime-
 mus ex eo, quod illius typum extitisse do-
 cet sanctus Antistes, ex Ninivitarum vide-
 licet conversione, fructûque mirabili, qui
 Jonæ concionem est consecutus. Hunc in
 modum factum insigne sacer historicus pro-
 dit.

Jonas fugitivus, cùm frustra detrectaret
 Dei mittentis imperium, pudore confusus,
 noxamque lugens admissam, jubetur de-
 nuò Niniveni proficisci. Divinæ obsequi-
 tur voluntati; dat sese in viam: tamen
 ignotus, ascendit nihilominus in concio-
 concionem: missum se significat ac lega-
 tum à Deo: populosa urbi cladem denun-
 tiat & exitum intra breve tempus importan-
 dum. Haud alios ponit vitæ terminos ter-
 rificus vates, quàm dies omninò quadra-
 ginta: haud aliud affert argumentum præ-
 dictionis funeste, quàm prædictionis ip-
 sus eventum. Habuit illa fidem, nulloque
 alio teste permota civitas, vitiis, inquam,
 omnibus dedita civitas Religionis, ut vide-
 batur, ac legis jam penè omnis expers, in-
 docilis, impatiens disciplinæ ac doctrinæ
 celestis, quam propheta cæteri frustra in-
 stillare tentaverant, huic auscultat, (*qua m-
 tatio dextera Excelsi fuit*) & auscultat reve-
 renter; colligit se, placare parat iratum Nu-
 men, expiaturque pœnitentiâ maximè austerâ

Psal. 76.

& illustri. Non ullus ordo, non ætas, non
sexus est pœna immunis. Rex ipse, teste
scriptura, solio relicto, dat se in gemitus &
lamenta summissus & abjectus. Quin &
ad infantes, indicta ab Rege, jeiunii lex
pertinet. Nemo non sacro ac cilicio hor-
renti indutus, nemo non cinere conspersus
caput cernitur, in efficacis ac prompti dolo-
ris signum, Denique tanta fit tamque uni-
versa morum conversio, prorsus ut ad litte-
ram vaticinatio compleatur, & *Ninive sub-
vertetur*. Si quidem, ut pulchrè Chryso-
stomus animadvertit, non jam Niniven il-
lam videas facinorosam ac perditam, Deo-
que exosam, sed, positis vitiorum exuviis,
omniò novam ac sanctam, veteris rude-
ribus ac ruinis inædificatam Niniven.
At cujus ope? hominis unius, cujus fatidi-
ca vox est audita; qui divino Numine con-
citante, innumeros mortales, cœlestis vindi-
ctæ terroribus mollitos ac subactos, in sa-
lutis viam deduxit. En miraculum, aiebat
Christus incredulos & pervicaces Judæos
compellans, en miraculum, quod in damna-
tionem cedat vestram; quod improbita-
tem vestram convincat. Ajo ego christianis
omnibus in vitæ am cœno defixis, en mi-
raculum vobis à Deo propositum, ut typus
alterius magis stupendi, magis supra captum
hominis positi, ad vos convincendos & à
terrestribus bonis abstrahendos magis ac-

commodati : accipite illud animo præjudi-
ciis omnibus vacuo atque expedito, idemque
mecum sentietis haud dubiè.

Fuit Jonas ad pœnitentiam Ninivitas ad-
hortans , quoddam Judæis propositum à
Christo signum. Aliud hodie proponere
consilium est , quod christianis omnibus
signum & argumentum oportere contendo.
Fœlix si verborum pondere , mentibus il-
lud vestris altius insculpere valeam ! Con-
versionem dico non jam urbis , non jam
provinciae utrius , sed orbis universi , con-
versionem, quam Jona ipso major Christus
homo idem ac DEUS perfecit. *Et ecce plus*

Matth. 12.

quàm Jonas hic. Ponamus, Christum De-
um non esse. Obliviscamur istuc tantisper,
nondum hîc agitur qui sit , sed quid egerit.
Quid egerit ? uno verbo rem omnem absol-
vam ; id videlicet quod nunquam satis in-
telligere possumus, quod assiduè meditari
nos oportet , da mihi, Domine Deus, illud
ut enuntiem verbis idoneis, & oratione non
vivida minus , quàm accurata futura est &
veritati consentanea. JESUS CHRISTUS
MARIAE reipsa, Josephi, hominum opinio-
ne , Filius, ille ipse , de quo Judæi inter se,

Matth. 13.

nonus hic est fabri filius ? mutare aggreditur
universi faciem orbis, exterminare supersti-
tionem, errorem, Idololatriam ; puriorem
veri Numinis cultum ubique ac Regnum
constituere. Consilium illo utique dignum,
at

at vastum & immensum, cujus & successus
prosperos mox cognoscetis. Eam in rem
quos seligit? discipulos duodecim, idiotas,
rudes, ignaros, imbecilles, vitiis & ipsos suis
obnoxios, quos tamen ita divino complet
spiritu, ut uno die, ut hora momento reddat
operi tanto prorsus idoneos.

Et verò ex idiotis, aut, ut Christi ipsius
verbis utar, ex hominibus *corde ad creden-*
dum tardis, occultâ spiritûs, quem cælo de-
mittit, potestate, homines efficit fervidos,
animosos, charitatis homines ac fidei plenos.
Ergo, persuasis utitur ad persuadendum.
Piscatores illi, viri illi debiles, illa, quemad-
modum Paulus loquitur, *mundi purgamen-*
ta, Apostolatûs gratiâ roborante, hunc ter-
rarum omnium orbem emendandum, de-
bellandum, Christi jugo subjiciendum inter
sefe partiuntur. Non alia sunt novis bella-
toribus arma, quàm animus malorum omni-
um patiens, non opes aliæ, quàm summa
rerum omnium penuria. Non consilium
aliud, quàm rudis & imperita simplicitas;
attamen, quis credat? cedunt illis omnia.
Enuntiant mysteria, quæ sapientis cujusque
ratio respuat; & fidem illa inveniunt. Evan-
gelium annuntiant humanis appetitionibus
planè contrarium, & recipitur. Dynastis ac
principibus, Doctis & sapientibus *hujus se-*
culi, hominibus mundo adivictis, in sensus
& voluptates demersis proponitur, & ad-

Luc. 24.

1. Cor. 4.

S 3

mit.

mittitur. A pauperulis regi se sinunt Dy-
 sta illi; doceri se docti ab illiteratis, à no-
 vi illis crucis præconibus vitæ melioris præ-
 cepta perunt nullis non voluptatibus homi-
 nes dediti, & voluntariæ vexationis ultrò
 ac pœnitentiæ severioris subeunt jugum.
 Ex his omnibus coalescit societas & cœtus
 hominum quidam tam pius, tam sanctus,
 tam castus, omnibus virtutum omnium
 numeris tam absolutus, tam insignis, ut
 Ethnicis etiam ipsis haud levem moveat ad-
 mirationem.

Neque hoc satis est; imò magis mirum
 videri debet quod subjicio. Fides scilicet
 illa vix est à duodenis Apostolis cœpta vul-
 gari, cum eam oppugnant hostes innumeri,
 nulli non Reges triste illi bellum indicunt.
 Fatale illud monstrum Diocletianus, Rerum
 Dominus, eandem studet extinguere, poli-
 ticus ad id rationibus adductus. Sedenim
 invito illo, totque christiani nominis hosti-
 bus acerrimè, sed frustra connitentibus, tam
 solidis constituitur fundamentis fides illa, ut
 labefactari nullà jam ratione queat. Eam
 tuentur ac defendunt infiniti mortales eti-
 am effuso sanguine; videas è quovis ordine,
 qui gloriæ habent ejus causâ, ceu victimas
 totidem, jugulari, mactari. Tenellæ Vir-
 gines, quarum nemo numerum ineat, in
 molli ac delicto corpore, testimonium
 idem ipsi perhibent, & acerbissimis se lætæ
 devo-

devoent cruciatibus. Succrescit illa, propagatur ac funditur, non per Judæam solum, in qua est exorta, sed & ad extremum usque orbem, ubi Hieronymi jam ætate, quemadmodum ipse annotat ut prodigium quoddam, Christus non à Barbaris modò, verùm etiam à Doctissimis gentibus colebatur; puta Romæ, ubi Christi in cruce suffixi Religio brevi prævalet; in Cæsarum Palatiis, in quibus ad Ecclesiæ suæ stabilitatem, in mediâ Deus iniquitate, ferventissimos excitat sui Numinis cultores: postremò, istuc observatote, maximè erudito, Augusti videlicet, seculo, quod Deus elegit potissimum, ut naturam magis ostenderet hujusce legis, quam solam humanæ sapientiæ ac rationis superbiam omnem superare oportebat. Ut nacta sit ab ipsis incunabulis, (fateamur istuc cum Chrysostomo, Auditores) ut nacta sit fautores & patronos, queis indigebat, ut pacatus fuerit ejusdem ortus, sexcentis aliis nominibus Dei opus esset illa nihilominus dicenda. Sed eam constitui inter vexationes, imò per vexationes ipsas; nunquam efflorescere magis, quàm cum impugnatur violentissimè, ipsius affectatorum sanguinem crudeliter effusum, esse, quemadmodum loquitur quidam è priscis Patribus, veluti fœcundum illius germen, quò plures ferro & igni perimuntur, eò plures per Evangelium procreari;

crudelitatem, quæ in quibusdam exercentur, illecebram & invitamentum aliis esse, Tertulliani vocem Deo ad litteram implente, *in christianis crudelitas illecebra est sectæ*, Vastum illud Ecclesiæ corpus, dum sua membra torqueri, laniari, truncari, extingu videt, nec agit aliud quicquam, tam subito tamque prodigiôsè succrescere, ah! christiani Auditores, istuc est unum ex iis miraculis, ad quæ humanam prudentiam obmutescere, Deique infinitam potentiam revereri necesse est. Atque hoc ipsum est quod in oculos nostros quotidie incurrit; miraculum illud familiare, cuius ipsi spectatores assidui sumus ac testes. Videmus quippe, fremente nec quicquam Dæmone, terrarum orbem sub Christi signis militantem, hominis illius pariter ac Dei, *qui Judæis scandalum, gentibus stultitia fuit, cultui subiectum. A domino factum est istud, & est mirabile in oculis nostris.*

1. Cor. 1,

Psal. 117,

Atque ut mentes nostras antiquum illud ac vetus miraculum magis feriret, Deo visum est instaurare idem ac revocare postremis his temporibus. Nota res vobis, Auditores christiani, Franciscus Xaverius, solus, nullo alio adminiculo ac præsidio, quam Verbi & Christi, quem annuntiabat, in Orientali plagâ, novum orbem ad veri Numinis notitiam ac cultum traduxit. Pagani erant Idolorumque cultores; persuasit illis

lis eandem fidem, formavit in eandem vi-
tae sanctimoniam; eundem pietatis ardo-
rem, idem martyrii studium iniecit; quæ-
cumque de pristina illa, tamque perfecta
Christi Ecclesia maximè heroica & stupen-
da memorantur, spectanda illis proponens.
Quî autem illud? iisdem adjumentis, iis-
dem obicibus perruptis, eodem successu,
quasi gaudente Deo, in illo Apostolorum
successore referre ac renovare quæ poten-
tissima ipsius manus per Apostolos ipsos pa-
traverat, exemplisque præsentibus red-
dere fide digniora, quæ de priscis ætatibus
Annalium nostrorum monumenta prodi-
dere.

Contendo autem, christiani Auditores,
his peractis nihil jam nobis fas esse miracula,
quasi pro jure nostro, poscere atque expe-
ctare, & Pharisæis esse nos pejores, hæc il-
lorum verba si usurpemus *volumus signum*
videre. Quid ita? quoniam constat, illam
mundi conversionem, qualem eam, quam-
quam imperfectè, descripsi, perenne ac per-
petuum miraculum esse. Quam in rem
tria nobis observanda, quæ sunt illius ad-
juncta totidem. Miraculum videlicet illud
cæteris omnibus miraculis longè antecelle-
re: ex aliis omnibus necessariò proficisci:
cætera omnia confirmare, atque adeò (quæ
consecutio tristis quidem est sed necessaria)
ad nostram institutionem ut morum emen-

dationem ni conducit, aterna in caput nostrum supplicia accersere oportere. Utinam ah! ex linguis illis igneis, quæ Apostolorum olim verticibus insititère divinitus, unâ nunc aliqua sim instructus! utinam eodem quo illi spiritu sim hoc loco inflammatus, ad veritatem hanc omnium cordibus insculpendam!

Sic est, Auditores christiani; orbis universi conversio, jure prodigium est, quod nulla unquam infidelitas deleat. Ita vîla illa est cunctis Patribus, ac nominatim Augustino, cujus quidem testimonium esse hic potest regulæ loco. Hoc enim argumento Paganos revincere solebat sanctissimus Doctor, cùm diceret; quoniam aliis miraculis, quæ sunt certissima nobis argumenta, fidem derogatis, certè juxta systema vestrum, miraculum unum insigne agnoscere vos oportet, orbis videlicet universi à scædâ Dæmonum servitute ad Christi Domini cultum, citra miraculum ullum, traductionem. Hoc enim ipsum quod nec est, nec esse potuit, omni miraculo majus esset habendum. Et verò, pergit Augustinus, cui potissimum causæ ingens illud opus tribuerimus, quàm infinitæ Dei virtuti? non ingenii profectò dotibus; non eloquentiæ facultati. Nam ut fuerint Apostoli tam eloquentes, tam à doctrinis parati & instructi, quàm earum inopes erant, nemo ignorat quid eloquentia, quid

quid humanæ possint profanæque litteræ, aut potius satis superque notum est, quam leve in his præsidium sit, ubi morum agitur emendatio; & Platonis exemplum, qui, cum omni Philosophiæ suæ auctoritate, Paganum vel unum legibus suis astringere nunquam valuit, satis ostendit, Petrum Apostolum, gravioribus actum momentis cum provincias, cum Regna legis Evangelicæ jugo subiecit. Neque verò profeminata illa per vim atque consita dicatur, primum si quidem documentum traditum Apostolis à Christo, tale fuit; mittere se illos velut agnos imbelles, luporum incurfibus obijciendos. *Ecce ego mitto vos sicut agnos in-* Luc. x.
ter lupos. Id aded intellexere illi, ut nullâ vitæ defensione tentatâ, haud secus ac mansuetæ pecudes, confici se siverint & crudelissimè contrucidari. Per armorum vini incrementum accepit mahumetica Religio: per rebellionem Hæresis, per patientiam & humilitatem lex christiana. Nec progressus ille tantus legis hujus suavitati tribui debet, & moralis doctrinæ dissolutioni; hæc quippe lex rationi quantumvis consona, nihil habet quod animum non deprimat, nihil quod corpus non castiget. Facile intelligas quâ sit factum, ut absque miraculis invaluerit Paganismus, quippe qui saveret apertè humanis appetitionibus; flagitia nulla non permetteret; & eam in partem suo-
pto

pte nutu ac pondere fertur communis hominum natura. Hoc verò quis intelligat, legem, quæ amorem inimicorum, quæ sui met odium præcipit, tot fautores, tot sectatores habuisse? non debetur ille fidei progressus humanæ mentis inconstantia: eò si quidem nunquam perpulit quantumvis cæca mortalium mens, ut sibi vindictâ, ut illicitis sibi voluptatibus interdiceret, ut carnis perulantiam penitus edomaret. Quid ex his consequens est? iterum dico, Deum illum unum, quem colimus, Deum, inquam, omnipotentem, potuisse tale susceptum, faustos ad exitus, quos videmus, perducere, nec immeritò Christum Servatorem, quamquam de se ipse prædicaret, dixisse, *à Domino factum est istud, & est mirabile in oculis nostris.*

Psal. 137.

Neque hoc satis est. Dixi, miraculum illud miraculorum omnium maximum esse. Quis istuc in dubium vocet? ac, si peccatoris inveterati conversio, ex Gregorii mente, Deo difficilior, & eo sensu longè mirabilior est, quàm mortui reditus ad vitam, quid censendum de tot populorum ad Deum conversione, qui in Dæmonum cultu nati & educati, tam altas in eo velut radices egerant? planius istuc faciamus. Sunt adhuc in mundo, in mundo, inquam, christiano, homines irreligiosi, homines impii: noti illi sunt vobis: homines fide & moribus
atheï,

atheï, ita obfirmati in vitiis, ut vix satis sint miracula cuncta ad eos inde deducendos. Vos estis cum illis fortasse vitæ rationibus, assiduoque usu nimium conjuncti. Igitur, quæ *dextera* vis est *excelsi*, quæ non adhibenda fuit potestas prodigiosa ad Christo lucrifacientes, non dico flagitiosos & impios homines, sed multò magis obstinatos, & à Christo magis alienos, quorum mutatio non minus prompta, quàm sincera, christianæ fidei decus & ornamentum fuit insigne. Quid dicatis (mentem hoc meam aperiet ac persuadebit id quod miraculum miraculo ipso majus appello) quid dicatis, si verbi, quod vobis annuntio, potestate coactus, unus aliquis ex impiis illis, qui in perditis ac desperatis habentur, respiscat vestro in conspectu, redeatque tandem ad Deum, atque ita redeat, ut abdicatâ palam impietate, repente se christianum profiteatur, christianam reipsa vitam instituat? quid dicatis, si post invictam multorum annorum obstinationem, exeat nunc hac concione, intimo affectus doloris sensu, ac certus humili pœnitentiâ, illata per impietatem suam mala resarcire; fingine miraculum potest ad vos permovendos aptius? hoc ipsum autem quod admirationem vestram magis moveat, quàm afficiat pectus, hoc ipsum, inquam, est, quod plus millies contingit apud christianos; nec triumphus ab fide

Psal. 76.

no-

nostrâ frequentior est relatus, quàm de ferocibus, auris & pervicacibus illis ingeniis quæ sensim in viam disciplinamque suam deducta, tam tractabilia & ad capeffendam virtutem tam cerea, quàm pueros effecit. Hæc prima fuit Ecclesiæ soboles, & frustra reluctante tenebrôsæ sedis principe, oculis nostris subjecta sunt exempla id genus illustria, cum Deo visum, *cujus non est abbreviata manus*, referare gratiarum suarum thesauros, eosque in *illa misericordia sua vasa destinata* ad gloriam, largè profundere; exempla, inquam recentia, quorum & testes ipsi fuimus & admiratores haud tardi. Hoc unum cum dico, non plus dico, Auditores, quàm si persequar nominatim quæ sacris Annalibus consignata sunt, & constantissimâ traditione testata?

Addidi, (atque hoc mihi validius multò videtur) miraculum illud cætera omnia miracula necessariò subsequi. Etverò, quærit Chrysostramus, & post eum Angelicus Doctor, in Summa sua adversus Gentiles, quæ ratio præter miracula, quorum testes ipsi fuerant, permovere potuit primos Christi sectatores ad legem mundo, carni & sanguini odiosam amplectendam? arguit Julianus Augustus inconstantia nimiaque credulitatis Apostolos, quasi inconsulte ac temerè Christum Servatorem sint secuti. Sed ut quis ita judicet, inquit Chrysostramus,

Isai. 59.

mus, tam impium esse oportet quàm sit ipse Julianus? etenim, pergit idem sanctissimus Antistes, an levitatis erat, ad illum se applicare, qui in certum promissorum pignus, & cæcis ab ipso ortu visum, & mortuis quadriduanis vitam restituebat in eorum conspectu? suspicaces ut erant & cupidi, quales describuntur in Evangelio, an caduca omnia posthabuissent Christum ut sequerentur, ni fidem apud ipsos invenissent ejus miracula; & poterant illi, dum ea coram intuerentur, à doctrinâ, quam traderet, amplectendâ temperare? relicto illo turpiter, imò abjurato inter acerbæ necis primordia, rediissent desertores ad signa; gessissent se pro ejusdem commilitonibus ac discipulis multò apertius quàm antea, ni Christi reditus in vitam insignis & contestatus, eorum, ut Hieronymus loquitur, fidem velut sepultam suscitasset? Juvissetne dari in vincula, vexari, agi in crucem, ut essent gloriosæ hujus resurrectionis testes, ni talis miraculi clara & aperta veritas dubitationes eorum omnes discussisset? Unde tam subita Pauli, Christum persequentis, in Evangelii præconem transformatio? potuitne miraculum edi tam illustre, citra miraculum aliud; & Judaicæ legis tam vividus defensor, tam ardens *paternarum traditionum emulatur*, Galat. 2. fuissetne earundem unquam desertor, ut illius sectator fieret disciplinæ, cujus ruinam

moliebatur, ni Deus, quā Damascum iter
 habebat, equo dejectum, sacroque perse-
 lum horrōre, in novū prorsus hominem
 commutasset? nōne ipse fatebatur in Sy-
 nagogis, Christo se adhārescere compul-
 sum, ne cælesti, qua circumfusum fuerat, lu-
 ei, fulmineæque voci, quā inaudierat, ob-
 sisteret. *Saule, Saule, quid me persequeris?*
 Annon indidem haustum studium illud quo
 flagrabat, mactandi se & perpetiendi quida-
 libet illius causā, cui fuerat tam graviter in-
 sensus? ad hocne simplicitas illum impulit
 inconsiderata? an mens quibusdam occupatā
 præjudiciis? an utilitatis spes proposita? at
 enim Paulum longē aliter affectum fuisse li-
 quet, tūcque nihil præter scelus anhelan-
 tem, veteri legi, cuius præceptus erat de-
 fensor, non potuisse eripi, novæque, cuius
 everfioni studebat, lucrifieri minore cona-
 tu, quā prodigioso illo atque divino, quod
 est prostratus ac victus. Stupemus, cum
 de Petro Apostolo legimus, Judæos ter-
 mille concioe ejus primā, post sancti Spi-
 ritūs descensum, fuisse ad Christi Servatoris
 fidem adductos; sed nihil inest in eo, in-
 quit Augustinus, quod valde admittunt.
 Videbant illi hominem, præter piscatoriā
 artem, quam factitabat, rei nullius gnarum,
 maximē abdita Regni cælestis mysteria do-
 ctē explicantem, loquentem ore gentium
 omnium, &, quod miraculi genus erat ha-
 ctenus

Actuum 9.

Stenus inauditi, eo sermone utentem, qui tot simul intelligeretur, quot ex cunctis orbis partibus dies solennis in Urbem exciverat. Quæ res à Lucâ prodita est, & eo tempore prodita, quo, ni de ejus veritate consticisset, nunquam esset ausus evulgare; quoniam non unus duove testes inficias isent, sed orbis terrarum penè universus. Quoniam innumeri, ex ipsâ Judæorum gente, ipsius æquales, facile potuissent Evangelistam falsi convincere; quoniam ipsius impostura fidem ei ademisset omnem, & eam ipsam Religionem in invidiam vocasset, cujus excellentiam ac sanctitatem notam facere studebat. Hoc, inquam, posito miraculo, quid istuc tam mirum est, si tot Judæi christianam legem ultrò amplectuntur; &, an contrâ non magis mirum videri debeat, in tantâ populorum multitudine, tam cæcos aliquot & obstinatos repertos esse, ut in suâ incredulitate permanerent? vix mens & cogitatio nostra capere potest, quâ tot mortales Apostolus Paulus è Gentiliûm superstitione traduceret ad Christi cultum. Verùm cum ad Ethnicos verba faceret, nonne divino sermoni miracula semper addebat insignia, quæ velut tessera quædam forent, & *Apostolatus sui signaculum.* *1. Cor. 9.* Nonne id testatur ipse ad Corinthios scribens, monétque ipsos ut recordentur opera mirifica patrata Corinthi in eorum

oculis? si commentitia fuissent miracula illa, an ita esset eos allocutus? qua id fiducia facere audeat? an eos ipsos, an conscientiam ipsorum appellet, ac mendacium ministerii sui minuat auctoritatem, & imprudens destruat, quod velit ædificatum? quæritur quibus vinculis Augustinum tam arctè sibi devinctum Ecclesia teneret? annon miraculis magnâ ex parte, quod confitetur alicubi; &, an aliis opus habuit quàm quæ oculis ipse suis usurpaverat? non fuit instar omnium insigne illud editum Carthagine in personâ christiani cujusdam, subitâ Srephani protomartyris ope, sanati, cujus Augustinus spectatorem fuisse se testatur, dum rem gestam accuratissimè describit in libro de Civitate Dei. Ut fuisset ad eam usque diem fide non admodum firmâ, non debuisset hoc unum in omnem vitam eum confirmare? dicemus Augustinum mente fuisse non satis sanâ, qui, quæ non videret, videre se crederet? impostorem dicemus, qui fabellis amaret anilibus hominum illudere credulitati? at quoniam utrumque absurdum est, quidni cum Vincentio Litinensi colligamus, quemadmodum orbis conversioni miracula conducere, ita conversione orbis miracula firmissimè comprobari.

Quo loco, christiani Auditores, non possumus summam Dei sapientiam ac providentiam satis suspicere atque admirari, qui
my-

mysteria ab humanâ ratione remotissima noluerit credi à nobis, nisi post edita ab ipso, quæ naturæ vires longè multumque superarent. Nobis enim illa mundi conversio, tot nixa miraculis, miraculum est non æternum modò, sed & miraculorum omnium, quorum exitus est & effectus, aperta probatio. Quæ cum ita sint, his Deum verbis, quæ sunt Richardi à Sancto Victore, meritò nobis compellare liceat. *Domine, si error est quem credimus, à te decepti sumus. Quid ita? quoniam, ut subjungit idem scriptor, iis signis prædita est illa Religio, quæ non nisi à te esse potuerunt.* Ita se res habet, christiani Auditores; at illa ipsa miracula venient in partem iudicii nostri: pudorem imponent coram Iudice Deo: sed in eis præsertim miraculum maximè insigne, orbis videlicet universi ad Christi fidem traductio. Ethnici illi, illi Idolorum olim, dein veri Numinis cultores, insurgent in nos, partes agent accusatorum: *viri Ninivite surgent in Iudicio.* Matth. 12. Quid sunt autem contra nos dicturi? ah! quid non dicant hi, & quid nos ipsos jam dicere in nos ipsos non convenit? etenim si nos nobis paulùm æqui fuerimus, summò non dico pudori, sed & formidini nobis esse debet, fidem illam tam efficacem olim, nunc tam languidam, tam otiosam, inter densissimas Idololatriæ tenebras, in tantâ scelerum colluvione, tantam peperisse

te morum sanctimoniam, nec posse jam impetrare à nobis, ut vel levissimè mores emendemus; ut ad breve tempus redeamus cum Deo in gratiam; ut breve cum vitiis divortium faciamus. Si nobis lux adhuc aliqua suppeditat, christiani Auditores, non terrere nos debet hæc cogitatio? fidem illam, per omnes hujus universitatis partes tam stupendo constitutam progressu, nondum firmas in nobis radices egisse? ore & verbis eam confitemur: signis eam nonnullis indicamus: cultu sumus & externis christianis; at nunquid corde & animo? in corde autem fides residere potissimum debet, inde ut exeat in manus, & operibus nostris omnibus pretium addat.

Quàm amplam nobis tacitæ reprehensionis materiam datura est hæc cogitatio, ni planè sint extincti in nobis cælestis gratiæ sensus; fidem illam, humanas omnes vicissse potestates conjuratas in se, nec potuisse adhuc vanas quasdam in nobis difficultates perrumpere? quid enim nos moratur ac retardat? vesana appetitio, sordidi questus & honoris tuendi acrius studium, voluptas fluxa, difficultates, quas mens auget nostra, nec superare fides illa, quamquam victrix, valet? quàm ampla damnationi surget seges, istuc in amaritudine anima mea si recogitare libeat, ac retractare me-

Isai. 38.

mecum, fidem illam sustinuisse se, imò inter accerrimas invaluisse persecutionum procellas, & per me quotidie cogi vanis cedere tempestatibus, quas in mea persona mundus in eam excitat, puta verbi, joci liberioris aculeis, humano respectui, aut inertiae potius meae? en quippe vitae meae intemperies ac probrum. Si eo essem animo, ut contemptis mundi rumoribus, planè concederem in partes virtutis, à multis jam annis essem in gratia cum Deo. At quoniam mundi vereor ac metuo censuram, nec possum id à me impetrare ipsi ut displiceam, hæreo ibi deses, fidemque peccati compe- de scædè vincam, etiam invitus, teneo. Ah! quam apud te, Domine Deus, excusationem adhibebo, cum ostendes, fidem illam, quæ cunctos Idololatriæ ac superstitionis elisit errores, expellere atque exturbare nondum potuisse, nescio, quot falsa principia ac dogmata, quæ mentem meam penitus occuparunt? qua utar defensione, cum docebis, fidem illam quæ Cæsarem superbiam Crucis humilitati subjecit, mundanam hanc vanitatem, arcanam hanc ambitionem, vitiosum hunc mei ipsius amorem, qui ruinæ meae causa prima fuit, ex animo meo extirpare nunquam potuisse? denique quid dicam, cum demonstrabis, fidem illam, quæ sanctissimis suis legibus mundum emendavit ac correxit universum, non valuisse, qui

penes me est, pusillum quemdam mundum, mihi multò perniciosiorem, quàm sit externus ille mundus, qui nos ambit, emendare? eritne in me, quo harum accusationum pondus sustineam? an eas refundam in te, Domine DEUS? an fidem ipsam accusabo? dicam, non sat altas in me radices egisse; non sat de illà mihi fuisse persuasum, ut ea permoveri me finerem? fortassis ab! jam eò prorupit infidelitas nostra, tali ut se prætextu, quasi præsidio munire ac tutari studeat. Sed ille idem prætextus gravioris culpæ reos nos faciet; Deus enim infidelitatem nobis nostram ob oculos ponet velut prodigium, quod opponimus christianæ fidei miraculo. Prodigium non jam divinum, sed humanum ac nostrum; de quo superest ut in altera concionis parte dicamus.

PARS II.

INfidelem esse, nec ullam unquam habuisse fidei christianæ notitiam, fors hominis est, quæ, quantumvis funesta sit & calamitosa, nihil habet tamen, si rectè intelligatur, quod valde mirum ac prodigiosum videri debeat. Ita infidelitas, inquit Chrysostramus, in Ethnico potest esse cæcitas, eaque culpanda; at cæcitatem illam, tamen si culpandam, prodigium esse non semper dixeris. Igitur ut rectè percipiatur infidelitatis prodigium, proponi ac spectari illud debet in homine christiano, qui, pro variis, quibus
abri-

abstripi se finit, appetitionum formis, aut fidem abnegat, aut corrumpit, aut cum eâ non consentit, cum eâ pugnat. Fidem abnegat, credendi licentiâ, quæ facit ut jugum excutiat illius, & sensim ea nascitur in ejus mente. Fidem corrumpit, arcano, aut aperto etiam, errorum, qui ei adversantur, studio, præsertim hæreseos ac schismatis, quæ, dum eam divellunt ac scindunt in partes, eidem sinceritatem & integritatem suam necessariò detrahunt. Non consentit cum fide, cum ea pugnat, intemperatis videlicet moribus, qui eam inhonestant, vitæque licentiose, quæ in illius opprobrium cedit, & aliorum offensionem. Quæ tria in homine christiano eodem & vitioso, monstroso quidam habent, & à me propterea non jam mala simpliciter, sed malorum prodigia vocantur. Tergemina vivendi conditio, in qua, vel si id unum spectetur, quod prodigium apertum haberi potest ac debet, inviditas Deo damnationis causas homo suppeditet. Tria hæc, quæso, cognoscite. Atque ut exordiar ab eo, quod gravius est, scandalique & majoris offensionis ansam aliis præbet, licentiam illam dico credendi, quæ abit in morem, & posita est in eo, ut fidei quis nuntium remittat; an non mirum est, homines reperiri christianis legibus imbutos ab ipso ortu, qui videri voluat aliis in omnibus & eruditione & prudentiâ præditi,

prolabi ad impietatem, abjicere fidei jugum
interius, & ita quidem abjicere, ut impieta-
tis causam ipsimet ignorent, certè nullam
proferre valeant, non dico solidam & pro-
babilem, sed ejus naturæ, ut vel ipsorum eti-
am stomacho ac judicio satisfaciat? fidem
illam, cujus caractere per baptismum sunt
insigniti, & per quam Christi gaudent co-
gnomine; fidem illam, si quidem vera est,
tam necessariam, & ex qua, ipsis etiam judi-
cibus, salus pendet æterna; fidem illam,
per quam unam, quod eos non fugit, veni-
niam sperare eos oportet à Deo, si qua illis
venix spes affulget; fidem illam, ex qua se,
si judicium illis aliquod est subeundum, ju-
dicandos fatentur, nonne, inquam, permi-
rum est, eos fidem illam abjicere? quonam
autem modo? cæcorum & amentium ritu,
nullo examine prævio, nullâ rei cognitione,
mentis æstu, cupiditatis vi, levitate, incon-
stantiâ, vanâ ostentatione, pudendo sæda-
rum libidinum studio, sapientiam præferen-
tes vix puerilem in re tali ac tantâ, in qua
sempiterna fors vertitur. Quis hoc capiat?
ea tamen est hoc seculo calamitosa flagitio-
forum penè omnium & impiorum homi-
num ratio. Inspicite propius vitam ipso-
rum, & recognoscetis illos ex iis signis qui-
bus eosdem descripsi. Etenim si eorum
quispiam post maturam deliberationem, lon-
gamque mentis contentionem, omnibus,
quan-

habere se hoc proprium, ut apertè temeraria sit & rationis inops. Etenim si impium scisciteris ac roges, cur credere desierit quod olim credebat? videbis, num in ejus defensione solidi verique species aliqua reluceat. Quare ex ipso, num diu multumque ratiocinando, demonstrationem aliquam novam adinvenerit, contra fidem quam loquenti Deo tribuendam olim duxerat; percontare rursus & coge respondere ex animo, an res perpenderit, an verum investigando mente purâ ac defacatâ, ita se tandem comparaverit, fas ut illi esset ejus lumine collustrari; num eos adhibuerit in consilium, qui errores ejus depellere possent, & dubitationes eximere. Num volutarit uterum Patrum monumenta super his quæstionibus, quæ non sunt ipsius stomachi, quoniam eas non percipit, nec id agit, eas ut percipiat; num serîo in intimas quæstionum difficultates sit ingressus; denique nihilne unquam prætertermiserit eorum quæ facere convenit in tali causâ hominem bene sanum & judicii limati, ad verum falso dignoscendum. Percontare, inquam, hæc omnia, respondeatque non fictè, & fatebitur, se in exquirendâ veritatè, tam acrem curam, tam diligentem operam non posuisse. Atqui nihil non horum factum oportuit, priusquam audaci gradu fatales lineas transfret, revulsisque fidei repagulis subduceret se ipse imperio. Subdu-

xit illi se tamen, Auditores christiani, idque labore multo leviore. Animum induxit non amplius credere, & induxit sine argumentis qua convincerent, temerè, incogitans, futuri securus, nihil habens in horridâ illâ voragine, in quam ruebat præceps, anchoram ubi figeret. Hoc ipsum est utique quod prodigium appello. Quot sunt autem è mundanis hominibus ad quos attinet hoc prodigii genus? at enim, inquires, quando rationem impietas illa auctorem non habet, qua viâ eò perversitatis & infidelitatis pervenit homo Christianus? pervenit ab! christiani Auditores, iterum dico, pervenit eò perversitatis, mille modis, qui cum sapientia legibus omnino pugnant, & eò magis habentur à me prodigiorum totidem loco, quòd à recta ratione longius illi discedunt. Fidei suæ nuntium remittit; quí? istuc cognoscite, christiani Auditores, nec probationem aliam expectate, præter experientiam vestram & quotidianum usum, qui vobis cum mundanis hominibus intercedit. Fidei suæ nuntium remittit, vias ut sequatur nulli ante tritas; ut ridiculè gloriari possit, se non sentire cum cæteris; ut dicat audita non prius; ut cunctis mortalibus oppedat; ut Religionem animo sibi fingat suos ad mores compositam; Numen cæleste suum ad sensum; providentiam arbitrariam, & qualem imaginari libido fert; syste-

systemata comminiscens, quæ vel architectatur, vel evertit, pro cupiditatis, qua tunc tenetur, ratione; opinionum suarum commenta sequens cæco cursu, & sapius sequendo, id perficiens tandem, ut nec quid credat, nec quid non credat satis ipse norit; hodie repudians quod heri defenderat ut suum; atque ut Dei ipsius censorem agat, non jam consentiens secum. Fidei suæ nuntium remittit, ex superbiæ sensu, sed superbiæ sibi non constantis; Deo loquenti rationem suam addicere non sustinens, cum ponat in virtutis loco, imò necessitatem sibi imponat, ex hominum sermonibus quotidie pendendi; indigere se confitens in negotiis compluribus terrenis, alieno ductu, cum in cælestium rerum investigatione, viam sibi satis sapere videatur, ut ducem præter se non admittat ullum; atque, ut loquar cum Hilario, inscitiam suam agnoscens in minimis naturæ arcanis, de divinis ac reconditioribus fidei mysteriis audacter pronuntiat. *Æquanimiter in terrenis imperitus, & in Dei rebus impudenter ignarus.* Fidei nuntium remittit, ex utilitate pariter ac desperatione; quoniam illi molestè fides obstrepat sua, quoniam voluptates interpellat, consilia disturbat, reprehendit facta injuste, nec alio pacto acres valet remordentis conscientiæ stimulos frangere; malens fidei planè expers vivere, quam habere quæ dies noctes-

noctésque immitem in se censuram exer-
ceat, quæ condemnet. Ac per rationis in-
temperiem, quæ peccatum solet sæpius sub-
sequi, res sibi tales esse persuadens, non
quales sunt reipsa, sed quales optat, & utili-
tas ipsius poscit; quasi sit in ejus potestate,
ut existant illæ vel non existant, & ex utilita-
tis ipsius ratione veritas illarum, aut falsitas
pendere debeat. Fidei nuntium remittit, ex
anticipata opinione, cunctis aliis in rebus vi-
deri volens ab omni vacuus præjudicio,
cùm nulla non in te, quæ pertineat ad Reli-
gionem, vitio illo laboret; à nulla abhor-
rens quantumvis incredibile & absurdâ phi-
losophi recentis opinione; cùm aliquod Ec-
clesiæ decretum agitur, ad illud perstringen-
dum & proculcandum naturâ suâ semper
propensus ac paratus; semper metuens, ne
facilior, nunquam metuens, ne sit remissior
ad credendum; removens à se ea super te,
simplicitatis suspiciõnem, ut vitium, gravio-
ris alterius vitii, hoc est pertinaciæ, admo-
dum securus. Uno verbo rem ut absolvam,
ab eo declinans tanquam à pusilli abjectique
animi notâ, quod nonnulla, quoad fidem,
pars fuerit æquitatis; mentisque robur in-
terpretans, quod obstinationem appello
fidei contrarium. Nam ut plura dicere su-
perfedeam de aliis, quæ ad hæc revocari
possunt, impietatis generibus, sic quotidie
pervenitur ad infidelitatem, sic amittitur
fides.

fides. Amplius dico, fidem impius ille deserit nullâ ratione adductus, sed quod mirum magis videatur, adversante etiam & repugnante ratione; ac, cum Abrahami sanctitas accreverit ex eo maxime quod crediderit contra fidem, quod speraverit *contra spem* ipsam, sic hominis impii, ex eo quod desciscit à fide, quod fidem deserit contra rationis, prudentiæque ipsius ductum, fit cumulator improbitas. Fides enim illa quam profiteamur, motivis, ut vocant, innititur, & argumentis, quæ sumpta seorsim, possint utique nobis esse supremæ cujusdam rationis loco; sed collecta in unum, simulque sumpta, divini quiddam in se continent. Et verò tam valida visa illa sunt, ut iis sapientissimi mortalium permoti atque impulsifuerint ad credendum. Quid agit Impius? callum animo sibi obducit; motiva illa & argumenta verbis elevat, detrectatque malignè. Ponamus exemplum in miraculis, quando in iis concio nostra omnis vertitur. Ostendis, christianam fidem miraculis insignibus fuisse confirmatam. Ea falsi insimular, testésque omnes, qui ea litteris prodidère, & eorum se testes oculatos profiterentur, & affirmant. Ac quoniam fuere in iis miracula quædam maxime contestata, de quibus solis & ago, & agere oportet Evangelicum præconem; miracula, inquam, notæ melioris, quæ velut ordines ducunt, & christi-

stianæ

Christianæ Religionis firmissima sunt fundamenta; miracula, quæ vel ipsi recognoscunt hostes fidei, argumentis probata omnibus, quæ fidei & auctoritatem habere factum aliquod potest, & coargui nequeunt, ni ponantur tanquam certa, quæ nemo sanus dixerit; Evangelistas, v. causâ, fuisse impostores & insanos. Impostores, qui conspirarint in fraudem nostram. Insanos, qui ut imposturam suam defenderent, ad exquisitissimam dare se supplicia non dubitarint. Paulum Apostolum viâ damascenâ falsò sibi visum de cælo percuti & affligi ad terram, imponi ab eo, aut Corinthiis potius illudi, cum jubentur redire in memoriam miraculorum, quæ fuerant ab ipso coram iis edita; fuisse Augustinum mente imbecillem, qui populari & ipse superstitione captus, vidisse se Carthagine putaret ac testaretur, quod re quidem ipsa non viderat. Quoniam, inquam, sunt hujus generis miracula, nec eorum aliter vim eludat impius, quàm opinionum tam absurdarum commentis; eas admittit quantumlibet incredibiles & absurdas; eas adoptat: quod pudeat dicere, cogitare non pudet, & quod canâ vetustate ac sanctimonia probatissimi quique credidère auctores, audacter inficiari. An res ulla portenti ac prodigij nomine dignior? usq; ad eone, Domine Deus, impietatis tabo depravati mens hominis credenda, & quo tempore
à te

à te avertitur, in tam densas tamque horridas
 tenebras immergi ? argumentum hoc si,
 quàm latè patet, persequi velim, finem non
 inveniat oratio. Quod ad alterum prodigium
 attinet, leviter tantùm attingam; fidei dico
 corruptelam, arcano vel etiam aperto erro-
 rum, qui cum ea pugnant, studio, ac nomina-
 tim Hæreseos. Qua in abyſſo fatebatur olim
 Tertullianus hætere se, quoties illam & divi-
 na judicia scrutari vellet. Qua tamen in abyſ-
 ſo dicere ausim non visa illi flagitia qua-
 dam, quæ sese indidem non extulere nisi
 multò post. Etenim Hæresi non spectata in
 se, quæ priscis Patribus ceu monstrum quod-
 dam visum est ex iis omnibus conflatum vi-
 tiis, quæ mentis humanæ pravitas procreare
 ac gignere ex sese valet; satis mihi sit post
 doctissimum hujus ætatis Cardinalem animi
 advertere hoc loco, è tot christianis, qui fi-
 dem suam postremis his temporibus sive-
 runt hæreseos veneno corrumpi, vix paucos
 aliquot repertos, quos bona sua fides excu-
 set, non dico apud Deum, sed apud homines
 ipsos, atque adeò quorum apostasia prodigii
 genus quoddam meritò numeretur. Satis
 mihi sit, si per temporis angustias liceat, è
 Catholicis innumeros vobis ostendere, qui
 imperitam multitudinem sequuti, abreptiq;
 torrentis impetu, transibant in castra Calvi-
 ni; illi doctrinâ nondum cognitâ, nec de re-
 bus, quæ in controversiam vocantur, eno-
 dandis

dandis & explicandis valde solliciti; hi, cum de novellæ doctrinæ falsitate esset fortassis omnino persuasum. Quot enim tunc reperti, quibus Calvini de hominum reprobatione dogma quamquam horreri esset, illius tamen partes acriter studio defendebant. Quos si querere libeat, cur ergo ad eum se doctorem applicarent illi. Cur? aliud prodigii genus est non minus stupendum. Respondeam enim, testesque in id essent historiæ omnes, solitos eos agi maximè indignis & injustis rationum momentis. Alios ex quadam animi acerbitate, occultoque in Ecclesiam & ejus opinioniones odio. Fuissent illi haud dubiè Ario vivente, Ariani: Pelagio, Pelagiani: alios, privatis quibusdam simultatibus, veritatem tantum impugnantes, quoniam tuebantur illam ipsorum adversarii; tandem certi defendere, si quos habebant in hostibus, eam impugnare essent aggressi: rapti eò nonnulli fœdæ utilitatis, multi partium studio: hi ex malignâ curiositate, utque fœderatis & ipsi asciscerentur, illi, ex misera ambitione, atque ut essent novæ militiæ duces & quasi signiferi. Principes; profanis politicisque rationibus adducti, & quoniam è rebus id suis esse ducebant; minores, cogente necessitate, & quoniam pendebat è dynastis ipsorum fortuna: matronæ nobiles, per vanam affectationem doctrinam & ingenium ostentandi; viri magis vano in eadem obsequio, ut Religionem

illi suam ad eorum etiam nutum fingere & accommodare non dubitent: qui mediocri erant ingenio, ut existimationem colligerent, quæ novitati solet adhaerescere, qui mentem sortiti foeliciorum, ne in odium incurrerent novatorum, & venenatis eorum telis peterentur: amici ab amicis, propinqui à propinquis deliniti atque pertracti; vulgus, haud aliâ ratione, quàm quòd eò passim ibatur ab omnibus, & mos ita ferebat; pro se quisque, suæ ut indulgeret cupiditati: non sunt cuncta hæc, Auditores, in prodigiis ponenda, in illis que prodigiis, quibus & ipsa fides nostra concutitur, ni nos cõfirmet Pauli prædictio, & multò ante tentatione tam gravi provisè monuisset, hæc non solum terris ostendenda portenta, sed & necessaria esse ad Electorum discrimen. *Oportet hæreses esse, ut, qui probati sunt, sua manifesti.*

1. Cor. 11.

Sed ne diutius in his immoremur, christiani Auditores, eo in prodigio concio nostra desinat, quod ad nos attinet, nec jam situm est aut in abdicatione, aut corruptela christianæ fidei sed in funesta, quæ inest nobis, fidei morumque distantia. Nimirum christiani sumus, & vivimus Ethnicorum ritu; fidem habemus animo tenuis & cogitatione; ratio nostra omnis infidelitatem meram redolet; aliter agimus, aliter sentimus. In reliquis facta nostra pulchrè consentiunt cum opinionibus ac sententiis nostris,

stris, amamus, odimus, adversamur, sequimur, patimur, aggredimur pro intelligentiæ nostræ vi ac modo. In iis solis rebus, quæ ad salutem animæ pertinent, per summè deplorandam perversitatem, refugimus ab eo, quod summum bonum nostrum judicamus, quod, vel nobis iudicibus, summum malum est, sectamur; violamus, quod cultu dignum credimus, colimus quod contemptu; abhorremus salutis nostræ præsidia; deperimus, quæ certæ sunt exitii nostri causæ. Si re, quemadmodum & nomine, christiani sumus, vita nostra, inquit Hieronymus cum fide congruens, jure quoddam miraculum videri possit, at prodigiosi nihil habeat. Si paganam religionem, citra fidem in Christum, profitentes, toti sumus in curando corpore, in demulcendis sensibus toti, quantumvis perditæ sit ac profligata salus nostræ, nihil flagitiosa vitæ nostræ ratio habeat pravæ naturæ propensioni non consentaneum. Atenim credere, morésque præferre infidelium, hoc utique est, quod prodigium appello. Prodigium tamen, quod non agnoscunt impii, dum vitam contendunt & fidem inter se jugatas ac connexas; semper morés similes esse fidei, fidem moribus ut flagitia sua, quasi pro suo jure, in persuasionis defectum, nunquam in malitiam suam rejiciant. At non valde operosum est, errorem hunc eripere illis, cum difficilius non sit, contra fidei, quam habeas,

U 2

agere

agere quiddam, quàm contra rationis ductum. Id autem ipsis, quod & ultro fatentur, non quotidie usuvenit? faciamus ah! christiani Auditores, faciamus ut cesset tam domesticum, tam familiare prodigium. Consentiamus nobiscum ipsi. Consentiant mores cum fide quam profitemur. Quid alioqui non metuendum nobis ab ea fide profanata, læsa, contempta? veniat illa in penitentia nostræ partem, si ab hujus exercitiis desicimus; si in illius sumus salubre curriculum regressi, aut si nunquam eo sumus egressi, adjuvet illa constantiam nostram. Divinæ lucis, qua nos collustrat, ductum subsequamur; ne nos cupiditatibus cæcisque carnis appetitionibus sædè mancipande, prorsus illam extinguamus.

Humanæ sortis arbiter, Deus, sunt ah! queis noxas nostras castiges, non una injustitiæ tuæ thesauris flagella. Feri, Domine, feri, ac si cunctis necesse est temporariis calamitatibus nos premi, meritis, ne parce: at fidem, traditum à te munus, sinceram & integram, bonus, conserva. Neque hoc satis est. Acute, excita, revoca fidem illam languidam, depositam, imò, opera bona si delint, emortuam fidem, tantùm in nobis, & quantum vivet, in eâ & per eam vivemus; nec aliò nos, quàm ad sempiternam celestium beatitatem, perducet.

Amen.

IN